

Szakirodalom és Filmek – Befektetés

Frissítve: 2010. Február

Összeállította:

Faluvégi Balázs
Bridge Wealth Management Zrt.

Az alábbiakban azon befektetési területről szóló könyvek listáját közlöm, amelyeket érdemes elolvasni. Értelemszerűen csak ott látható magyar cím, ahol készült fordítás. Ahol érdemes volt megjegyzést tenni, ott ezt megtettem a könnyebb választás érdekében, illetve néhány népszerűbb könyvnél részletes kritika is olvasható, ezek lejjebb találhatóak.

Bonyolultság:

Bárki olvashatja, érteni fogja
Azoknak ajánlott, akik már legalább 1 éves tapasztalattal és stabil alapozó elméleti tudással rendelkeznek
Csak szakmabelieknek, vagy adott szakterületen 3-5 év tapasztalattal bíróknak
###+ Kiemelten nehéz, mély-szakmai könyv, csak olyanoknak, akik professzionális szinten az adott rész szakterület szakértői

Ajánlás:

* Jó, de csak ha sok időd van
** Nagyon jó könyv, de azért nem nélkülözhetetlen a polcra
*** Kiváló könyv, élvezhető stílus, magas színvonal, rengeteg értékes tartalom
***+ Alapmű

Értelemszerűen, ha egy könyv mellett nem szerepel csillag, akkor az nem ajánlott. Természetesen a szűkebb szakterületekről szóló könyvek, csak az az iránt érdeklődőknek ajánlottak a csillagozás mentén.

- **Tőzsdeismeretek (# *)**: A könyv a kályhától indul, közérthető és alapos. Hátránya viszont, hogy meglehetősen száraz és unalmas. Talán csak azoknak ajánlanám, akik iskolai éveik alatt is képesek voltak egy-egy többszáz oldalas kötelező olvasmányon sorról sorra végigrágni magukat, mégha abszolút nem is érdekelte őket.
- **Pénzügyek a gazdaságban (Losonci Csaba-Magyar Gábor), (# **)**: Közérthető és olvasmányos kézikönyv, de nemcsak a tőzsdével foglalkozik, hanem a pénzügyi piacok komplex rendszerét ismerteti.
- **A tőzsde (Alexander Gabor), (# ***)**: Jómagam is ezzel a könyvvel kezdtem, és merem ajánlani bárkinek. A könyv még 1989-ben jelent meg, amikor itthon még nem alakult újra a BÉT, és ennek megfelelően főként az amerikai piacot tárgyalja, de még az internet korszak előtt, ezt azért néhány gyakorlati fejezetnél vegyük figyelembe. A könyv rendkívül olvasmányos, érthető, és minden fontos fogalomra és összefüggésre rávilágít.
- **Tőzsdepszichológia befektetőknek (Helmut Horstein), (# *)**: A szerző egy elsőre sajátosnak tűnő, de inkább sablonos könyvben mondja el, hogy miként működik a

piacokról szóló röpke fejezet fájdalmasan felületes, és buta következtetésre ragadtatja magát.

- **Pénzügyminiszterek reggelire (# *)**: 1990-98 hat pénzügyminiszterével készítettek interjút, már miniszterségük után. Tipikus „nem lehet letenni” könyv.
- **Bolyongás a Wall Street-en (Burton G. Malkiel), (## ***)**: Hangulata, olvasmányossága miatt fontos és méltán ismert mű, mégha igazságtalanul, számtalan tényezőt figyelmen kívül hagyva bánik a technikai elemzéssel. Mégis ide soroltam, mert a szerző könnyed stílusban, rengeteg humorral és gyakorlati példával adja elő mondanivalóját. Elemzőknek lelki békéjük érdekében nem ajánlott. Ne vegyük véresen komolyan.
- **Egy spekuláns feljegyzései (Edwin Lefevre), (## ***)**: A századforduló és az azt követő évtizedek egyik legsikeresebb amerikai spekulánsának a története. Nem szakmai jellegű, inkább regényszerű. Kötelező darab, a magyar fordítás is remek.
- **A Day trader (Lewis J. Borsellino), (#)**: A 80-as, 90-es évek határidős piacának egyik legtekintélyesebb figurájának önéletrajzi regénye. Szerintem nagyon unalmas, és nevetséges könyv, bár többször egyedül maradtam ezzel a véleményemmel.
- **A pénz alkímiája (Soros György), (### ***)**: Az ismert tőzsdeguru a Quantum befektetési alap másfél évről ír benne részletesen, ezen keresztül vezeti le elméletét. Kissé száraz mű, és határozottan hiányérzetem volt a befejezése után, mégis ahogy haladnak az évek egyre inkább alapműnek tartom.
- **A globális kapitalizmus válsága (Soros György), (## **)**: Bár kizárólag elméleti anyag, mégis végig nagyon élvezetes. A szerző néhol nagyot téved (ezt persze csak utólag tudjuk – így könnyű), de meglátásai annyira újszerűek és más perspektívába helyezik azt ahogy a globalizálódó gazdaság mennyire veszélyes lehet, hogy csak meghajolni tudunk előtte.
- **Warren Buffett portfólió (Robert G. Hagstrom), (## **)**: Nagyon jó könyv. Amerika második leggazdagabb emberének a (fókuszált) portfólió összeállítási módszereiről, és elméleti háttéréről van szó. Mégis teljes mértékben közérthető, még azok számára is, akik szinte teljesen járatlanok a témában.
- **A talált pénz (Nicholas Dunbar), (## ***)**: Zseniális könyv, kész csoda, hogy magyarra is lefordították. A Long Term Capital Management hedge fund történetéről van benne szó. A talányos cím az arbitrázsra utal, de mint kiderül nem mind arbitrázs, ami annak látszik.
- **A pénz és a tőzsde csodavilága; Tőzsdepszichológia; Egy spekuláns bölcsessége, Mérlegen a jövő, Mesterfokon a pénzről (Andre Kostolany), (## ***)**: Immáron öttagúra bővült a „Kostolany-trilógia”, a mester itthon megjelent művei. Mindegyikük kötelező olvasmány, Kostolany-t nem kell bemutatni. A legjobban a harmadikat, az interjúkötetet élveztem, főleg azért mert a vén róka fantasztikusan tudott „sztorizni”, százával hozta a jópofa és tanulságos történeteket.
- **Tőzsdemámor (Robert J. Shiller), (## *)**: Az egyetlen könyv, amelynek hazai címe a világhálón született. Így jól is jártunk, hiszen nem lett volna csalogató a Greenspan-féle „Irrational Exuberance” fogalmát lefordítva a borítóra tenni. A mű fő témája a tőzsdei buborékok kialakulásának okai és folyamata. Vizsgálja a közelmúltat, de visszatekint a régebbi hisztériákra is. Ha nem is kell az alapművekkel párhuzamosan elolvasnunk, egy vérbeli befektető vagy spekuláns számára 5-10 évente ajánlott újra és újra átolvasni. Ekkora időtávon már biztosan kialakul valahol egy-egy lufi.
- **A tőzsde Murphy törvénykönyve (Czékus Mihály), (## *)**: Az egykori bróker mindent bevetett, hogy megnevetessen mindenkit, aki egy kicsit is kapcsolatban áll a részvénypiaccaal. Bár könyvével hatalmas úrt kezdett betömní a hazai szakirodalomban, ennek ellenére az igencsak közepesre sikeredett. Azért van benne néhány jó poén.

- Kötvények és Opciók árazása (Száz János) (###+ *)
- A pénzügyi spekulációk rövid története (John Kenneth Galbraith) (# *)
- Terménytőzsdei Opciók (Christopher A Bobin) (###+ **)
- A Milliomos Agy (Dr. Thomas J Stanley) (# **)
- Vagyon Alap és Portfoliókezelés (Bankárképző-BAMOSZ) (### **)
- Modern Vállalti Pénzügyek (Brealey-Myers) (###+ **)
- A kockázatvállalás különös története (Peter L Bernstein) (## ***)
- Brókerpóker (Michael Lewis) (# *)

További ajánlott Angol nyelvű könyvek:

- **Options – A complete guide for investors and traders (Bower), (## *):** Egyszerű, világos, áttekinthető mű az opciók alapjairól, az opciós piacokról, és a legismertebb stratégiák lényegéről. Nagyon jó ahhoz, hogy elinduljunk, de önmagában még kevés ahhoz, hogy hosszútávon elboldoguljunk.
- **Japanese Candlestick Charting Techniques (Steve Nison) (### ***):** A japángyertyák történetéről, alapjairól, és a különböző alakzatokról érthető módon, mégis profi szinten.
- Justin Mamis: When to sell (### **)
- Justin Mamis: How to buy (### **)
- Justin Mamis: The Nature Of Risk (### *)
- Jack D. Schwager: Stock market wizards (## ***)
- Jack D. Schwager: Market wizards (## ***)
- Jack D. Schwager: The new market wizards (## ***)
- Jack D. Schwager: Getting started in technical analysis (## *)
- Jim Rogers: Hot commodities (## *)
- Gary Norden: Technical Analysis and the Active Trader (## *)
- Emanuel Derman: My Life as a Quant (## **)
- Encyclopedia of Candlestick Charts (###+ **)
- Alice Schroeder: The Snowball – Warren Buffett and the Business of Life (# *)
- John Magee: Technical Analysis of Stock Trends (### *)
- Gregory L Morris: Candlestick Charting Explained (## *)
- Perry J. Kaufman: Trading Systems and Methods (###+ ***)
- Thomas DeMark: The New Science of Technical Analysis ; New Market Timing Techniques (###+ ***)
- Soros György: Soros on Soros (## **)
- Daryl Guppy: Chart Trading (## *)
- Trading Strategies from the World's Top Technical Analysts (kiadta: Bloomberg) (hangsúlyosan kerülendők az 5. és 6. fejezetek) (### **)
- MTA és IFTA Hírlevelek (csak tagok számára elérhetőek) (###+ ***)
- Richistan (Robert Frank) (# **)
- Complete Guide to the Futures Markets? (###+ ***)

További könyv- (és film)kritikák a következő oldalakon

Jaksity György: A pénz természete (## **)

A karácsonyi könyvpiac egyik nagy slágere volt a Jaksity György kétségtelenül terjedelmes műve, amely igyekszik a pénz és befektetések témakörét teljes mértékben átfogni. Igen nehéz kritikát írni egy olyan személyiség munkájáról, aki rengeteget tett a hazai tőkepiac és azon belül is a BÉT fejlődéséért. Talán nincs is nála alkalmasabb ember hazánkban, aki megírhatta ezt a könyvet, hiszen egyszerre tekintélyes szakértője a témakörnek, és közben a hétköznapi ember számára is ismerős.

Hadd kezdjem a lényeggel. A könyv elméleti oldalról nagyon jó! Nehéz olyan pontokat találni benne, aminek szerepelnie kellett volna, de mégis hiányzik. Kissé hiányoltam a hazai vonatkozásokat. Ez talán a szerző BÉT-en meglévő pozíciójából fakadó ösztönös szerénység következménye, nem tudom.

A Pénz Természete cím felett egy árfolyamokat közlő napilapon naplementében csücsülő dobókockákban gyönyörködhetünk. Szépnek szép, de a szerencse és a tőzsde kapcsolatára utaló effajta ábrázolást nagyon durvának és értelmetlennek tartom. Különösen furcsa ezt Jaksity Györgytől. Reméljük, hogy nem ő döntött a borító ügyében, és csak a boltokba kerülés után értesítették arról, hogy mi is került oda. A könyv elején a szerző átfut a pénz történetén. Szó szerint átfut, sőt átrohan. Az embernek az az érzése támad, hogy minél hamarabb túl akart esni ezen a részen. Az egyes részek igen kevésbé vannak kifejtve, már-már felsorolásszerűek. Ez különösen annak lehet zavaró, aki semmit vagy keveset tud például a hiperinfláció, vagy Bretton Woods elméleti háttéréről. Márpedig a célcsoport a „kezdők” voltak, ezt kár lenne tagadni. Kifejezetten jól sikerült az elemzésről, makrogazdasági háttérrel szóló rész. Jaksity itt inkább mesél, mint magyaráz, vagy hadar. Ez a hétköznapi olvasó számára is érthető, nem megerőltető, de mégis elegendő. Igen, igen, ez lenne a diófás rész! Ahhoz persze ez kevés, hogy megértsük a háttérben húzódó összefüggések nagy részét, de remek kóstolót nyújt a továbbiakhoz. A technikai elemzésről szóló rész már kevésbé tetszett. Egyrészt említ olyan indikátorokat, amelyeket még néhány komolyabb tankönyv sem hoz fel (pl. piaci indikátoroknál), másrészt alapvető dolgokat teljes mértékben ignorál. Így lehetetlen teljes képet adni a fejlett piacokon már kiterjedt kultúrával és irodalommal rendelkező elemzési ágról. Az összefoglaló részben előjön a szokásos „varázsmódszer” szöveg. Nincs varázsmódszer, a szerző le is írja, hogy miért. Ez azonban nem jelenti a technikai elemzés használhatatlanságát! Ilyen alapon a pszichológusok munkája is értelmetlen, hiszen nem tudnak mindenkit ugyanazzal a módszerrel meggyógyítani. Sőt, sokakat egyáltalán nem tudnak. Akkor felesleges az összes társadalomtudomány? Nem felel meg a valóságnak Jaksity azon kijelentése sem, hogy „Nem véletlen, hogy a történelem nem jegyzett fel egyetlen amerikai milliárdost sem, aki a technikai elemzéssel kereste kenyerét.”. Példaként lehet felhozni Bruce Kovner-t, aki a technikai elemzést elengedhetetlennek tartja. A Forbes listáján a 111. helyen áll, 1,8 milliárd dollárral. Ha ilyen ütemben folytatja gyarapodását (ami az általa kezelt alapok mérete miatt már nem valószínű), akkor meg fogja előzni Warren Buffett-et is, amikor az ő korába ér. De példaként felhozhatjuk Livermore-t is, sokak szerint minden idők legnagyobb spekulánsát. Vagy akár Kosto-t is, aki nem kedvelte ugyan a technikai elemzést, de számos elemét mégis felhasználta hosszú spekulációs pályafutása során (igaz, ő nem milliárdos, de nagyon nagy név).

Ezt követően a szerző belemegy számos olyan dologba, ami véleményem szerint a könyv szellemiségével nem egyeztethető össze. Egy frissen a pénzügyek iránt érdeklődő olvasó számára túl nehéz falat az opcióértékelés, vagy akár a CAPM-modell ismertetése. A gyakorlati rész kifejezetten érdekes, de a koncepció itt is zavarosnak tűnhet. Jaksity ír a tőzsdéről, azok működéséről, de még részletesebben taglalja az amerikai jelzálog piacot. Szerintem nem kérdés, hogy melyik a fontosabb. Kifejezetten informatív, mégis könnyed az intézményi befektetők, befektetési alapok leírása, de feleslegesnek tűnik egy új kibocsátás ilyen részletes ismertetése. Nem teljesen világos, mi is a célja a BÉT elnökének itt. A 350. oldaltól éles fordulat következik. Jaksity parádés fejezetekben mutat összefüggéseket a

pénzügyi piacok és a fizika, etológia, vagy pszichológia elméletei között. A játékelméleti rész pedig elképesztően izgalmasra sikerült, nem véletlen, hogy Mérő László is ajánlja nekünk a könyvet. Néhány apró kritikai megjegyzést azért itt is meg kell ejteni. A 394. oldalon található FED kamatláb és a hozzá tartozó részvényindexnél nem sok értelme volt a Dow-t választani, hiszen az csak 30 részvényt tartalmaz. Más indexek visszaesése sokkal látványosabb volt. Használni lehetne például a Wilshire 5000 indexet, ahogy a szerző később meg is említi. Ha burkoltan is, de a technikai elemzés ismét igazságtalan kritikát kap a 416. oldalon, amikor az egészet a Mentális Reprezentáció számlájára írja (bár ténylegesen nincs kimondva). Ez a chart elemzés igen durva leegyszerűsítése, az alapelvek teljes figyelmen kívül hagyásával. A 481. oldalon leírt Heisenberg-féle határozatlansági reakció kapcsán Jaksity megáll ennél a különösen divatos megoldásnál, ami különösen jól hangzik a pénzügyi piacoknál, de nem veszi figyelembe, hogy más válasz is létezik. Szintén előjön a káoszelmélet divatos témája is. Érdekes, hogy itt egy nagyon csúnya ellentmondás merül fel a szerző zárógondolataiban. A káoszelméletet gyakorlatilag előrejelzésre alkalmas módszernek gondolja. Ez egyrészt nincs, így másrészt Jaksity még egy félmondat erejéig sem magyarázza meg, hogy miért is lenne így.

Tisztában vagyok vele, hogy a cikkben a kritikai megjegyzések dominálnak, de nem győzöm hangsúlyozni, hogy a könyv nagyon jó, hiánypótló, és remek szórakozás egyben! Legtöbbször így tesszük majd le a könyvet: „Bárcsak egyszer én is képes leszek arra, hogy ilyen elméleti tudással rendelkezsem, és mindezt ilyen könnyedén tudjam kommunikálni azok felé, akiket nem áldott meg az ég ekkora koponyával!”. Konklúziót vonni mégis nehéz. Talán azért mert nem lehet eldönteni, hogy Jaksity György kiknek szánta könyvét. Akik kezdők, azoknak bizonyos részek emészthetetlennek bizonyulnak majd, akik pedig már belemélyedtek a témába, azok kevés újdonságot fognak kapni. Kicsit „két szék közé” esetről beszélhetünk. Valamit nagyon el akart mondani nekünk a szerző, el is mondta, de a miért még mindig ott lóg a levegőben...

Milliárdok Mágusai – A brókerbotrány titkai (Mong Attila – György Bence) (# *)

Vannak lehetőségek az életben, amikor biztosra mehet az ember. A szerzők egy ilyen pillanatot ragadtak meg, amikor a hazai befektetői társadalomban az év kétségtelenül legnagyobb vihart kavart botrányáról írtak könyvet. Ennek ellenére nem csapták le durván a magas labdát, pedig az is ellenük játszott, hogy rövid idő alatt kellett elkészülniük, és az is hogy még jócskán benne járunk az események sodrásában. Kerek egész lett a könyvből, aminek csak a mélyén találunk hibákat, de nem olyanokat, amikre számítottunk.

A szerzők nem akartak esélyt adni a bulvármédia tényeket figyelmen kívül hagyó patkány kommandójának és előre közölték, hogy egyikük édesapja Kulcsár Attila ügyfele volt. Korrekt, de még inkább óvatos megoldás. A könyv nem kronológiai sorrendben építi fel a történetet, de azért ne várjunk Tarantinói mélységeket sem az időbeli ugrálást tekintve. Ott kezd, ahol a legtöbb krimi kezdené, Szász Károly megveretésénél. Miután megismertük a fontosabb szereplőket, és frontvonalakat, végigkövethetjük mind Kulcsár Attila, mind Rejtő E. Tibor csodálatos karrierjét. Kész kis jellemrajzot is összeállíthatunk, ami elsősorban a szerzők széleskörű tájékozódásából, ismeretségi köréből fakadhat. A történetmesélés lényegre törő, elég tömör ahhoz, hogy ne vesszünk el benne, és ne unatkozzunk felette, de nem annyira tömör, hogy ne legyen élvezetes. Sajnos azonban ahogy haladunk előre a könyvben gyanút fogunk. Bár Kulcsár ügyfélkörének egyes tagjait kifejezetten kiemelik a szerzők, alapvetően kínosan ügyelnek arra, hogy a „befektetők” egyes tagjaira még célzás se szülessen. Azt gondolnánk, hogy a csodabróker és mentora módszereit és kisebb-nagyobb ügyeit azért nem taglalja részletesen a könyv, hogy ne vesszen el a kedves olvasó a részletekben, hogy megértsen mindent. De nagyon úgy tűnik, hogy ez csak az álca. Jól tudjuk (na jó, sejtjük), hogy a szerzők rengeteg információval rendelkeznek, mégsem osztják meg egy részét velünk. Nem tudni pontosan miért, de jelek azért vannak. Kínosan elkerülni igyekeznek például azt a részt, ahol Rejtő és Pintér Sándor kapcsolatáról lenne szó. Olyannyira, hogy le sem merik(?) írni a volt belügyminiszter nevét. Mókás, így 2003 végén. Tasnádit és Erőst viszont előszeretettel emlegetik, ahol csak lehet. Igazán az utolsó rész során bukik le a szerzőpáros. Belemennek az események politikai vonulatainak ismertetésbe, végtelen spenót tengerbe keverve ezzel magukat. Az egyik oldallal kesztyűs kézzel bánnak, de valójában a másik oldalról sem tudhatunk meg semmi újat. Itt már csak sejtetnek. Mintha a bulvárlapokra emlékeztetne ez a módszer...

A könyv végén egy rövid történeti összefoglalót és számos az üggyel közvetett vagy közvetlen kapcsolatban álló dokumentumot is böngészhetünk. Összességében a könyv nagyon jó lenne a politikai rész nélkül, remek összefoglaló, laikusok számára szépen összerakja a darabokat. De a politikáról szóló fejezet nemcsak a mű színvonalát rontja le, hanem az egészset hiteltelenné teszi.

Szeles Nóra: Tőzsdesztori – Könyvkritika (## *)**

Néhány hónapja az neten böngészve egy érdekes könyv beharangozójára találtam. Szeles Nóra könyvének címe kissé sejtelmes volt, nehéz volt kitalálni: hogy vajon személyes élmények, érdekes anekdoták, vagy a hazai tőzsde kialakulása lehet-e a háttérben. Nem tudom, hogy az első kettő mennyire kötötte volna le a figyelmemet, de már néhány oldal után tudtam, hogy az utolsó lehetőség telitalálat volt. Élve a régi közhellyel: hiánypótló mű. Egyszerre tölt be űrt egy viszontagságos születés és cseperedés életének elmesélésében, és ugyanakkor rendkívül szórakoztató és izgalmas is. Olyan ez mint a nemsokára bemutatandó Csillagok Háborúja (ahol nem átalottak még az előzetesbe is betenni egy jelenetet a végéről). Pontosan tudjuk mi lesz a végkifejlet, mégis izgulunk rajta.

Fogalmam sincs hogyan csinálta, de Szeles Nóra képes volt úgy írni a hazai tőzsde első éveiről, hogy a megannyi botrány, és néha aljas versenybe torkolló érdekellentét ellenére nem valószínű, hogy bárkit is meg fog sérteni. Ehhez persze kompromisszumot kellett kötni, a szerző szemérmesen elhallgat pár olyan eseményt, amely a mai napig komoly befolyással van a tőzsde életére. Más témaköröket éppen csak annyira érint, amennyire szükséges ahhoz, hogy megismerjük, de még éppen nem kavar hullámokat. Úgyesen lavíroz a politika BÉT-nek adott pofonjai között is.

Ha itthon a Tőzsde nagyobb szerepet kapna a közéletben, és az emberek gondolkodásában, akkor ez a könyv képes lenne legendákat is teremteni. Persze a legendák már korábban megszülettek, itt csak a végső lökés születhetne meg a Panoptikumba lépéshez. Ez valószínűleg mindörökre elmarad. Aki járt valaha is a tőzsdeteremben az utóbbi években, az tudja mire gondolok...

Lezárult egy korszak. Bár ez a tavalyi osztrák befektetők által történt BÉT tulajdon és befolyásszerzésre tehető, Szeles Nóra kiválóan ragadta meg az alkalmat, hogy a Tőzsde ezen életszakaszának végére pontot tegyen. Méltó lezárása egy olyan időszaknak, ahol sok küzdelem mellett, nem kis eredmények születtek, rengeteg ember szenvedélyes és szakmailag kifogástalan munkája mellett. Hogy kikről van szó? Felsorolni is hosszú lenne, szerencsére a szerző részletes ismertetést is közöl a könyv végén a fontosabb személyiségekről.

Egyetlen dolog zavar csak. Jogosan félek attól, hogy az átlagos könyv olvasó, a boltban böngészve még csak le sem fogja venni a polcra a könyvet. Nem tudja mit hagy ki ezzel...

Graphi-sztori – Kritika (# ***)

A könyvvásáron volt szerencsém a szerzővel dedikáltatni frissen szerzett könyvemet. Bojár Gábor ezt írta a belső címoldalhoz: „Kedves Faluvégi Balázs! Sok sikert a tanulságokhoz!” Kissé meglepődtem, hogy nem jó olvasást, vagy kellemes szórakozást kívánt. Amikor elkezdtem olvasni a művet, igen hamar megértettem miért.

A Graphi-sztori nem egy cég története, hanem egy végletekig gyakorlatias tankönyv. Bojár Gábor tanítani szeretne, ez mindenki számára kiderül, mindjárt az előszóból. Mindezt azzal az előrelátó képességgel, bölcsességgel teszi, ami végigkísérte a Graphisoft alapításától. Pontosan érzi, hogy a mostanában eluralkodó EU-pályázat örület, hasonló veszélyeket rejt magában, mint a tervgazdaság. Akkor is, most is felülről vártuk a segítséget, nem magunk építettük a jövőnket. Bojár Gábor és csapata megmutatta, hogy ezt is meg lehet csinálni külső segítség nélkül, sőt az egész világon ismert márkanévet is lehetséges itthonról építeni.

A könyv jó része meglepő módon nem arról szól, hogy milyen nehézségeken kellett keresztül menni ahhoz, hogy élvonalba tartozó (sőt, sokak szerint a legjobb) építészeti szoftvert fejlesszenek ki különböző platformokra. Sokkal inkább arról, ami az igazi problémát jelentette: hogyan adják el a programot? Bármilyen meglepő is, a legizgalmasabb részeknek azok számítanak, amelyek során a Graphisoft minden komolyabb piacra igyekszik megtalálni a legjobb disztribútort.

Szintén sok helyet szentel Bojár az emberekkel való kommunikációra, elsősorban az üzlettársak, és alkalmazottak tekintetében. Az olvasónak hamar az a benyomása támad, hogy a Graphisoft egy igazi versenyistálló volt, ahol a szakmailag is erős környezet, és a lelkesedéstől átítatott légkör csupa elkötelezett és kreatív programozót hozott össze egy nagy csapatban. A szerző korrektségére azonban jellemző, hogy részletesen ír a kudarcokról is. Ezek közül is kirívó az az eset, amikor Bojár egyik régi barátja azért perelte be a céget, mert nem kapta meg az amerikai leányvállalat vezetését. Az illető arra hivatkozott, hogy az amerikai leányvállalatnál negatív diszkrimináció részese lett, mert azt egy amerikai állampolgárra bízták. Ez önmagában is elképesztő (mondjuk ki:) pofátlanság, de a vicc az egészben az, hogy ez még csak nem is igaz. Az illető egyszerűen nem volt alkalmas a feladatra.

Bojár hazaszeretete szinte végigkíséri az egész könyvet és történetet, folyamatosan ott van a sorok között. Nem feledkezik meg a rendszerváltásról, de számos alkalommal dicséri a magyarok tudását és kreativitását. Néhol persze a kritika is megjelenik, de végig a fent említett építő, tanító jelleggel. Arra próbálja felhívni a figyelmet, hogy sorsunk kizárólag a saját kezünkben van.

Végezetül ki kell emelni, hogy azok sem fognak unatkozni, akik nem vetik meg a kulináris élvezeteket. Miután a Graphisoft és vele együtt Bojár Gábor a világ szinte minden tájára eljutott, mindenhol részletesen beszámol a helyi konyha remekeiről és a legjobb éttermeiről. Ezt olyan ügyesen teszi, hogy javasolom mindenkinek: közvetlenül étkezés előtt olvassa a könyvet.

Pár mondat erejéig ki kell tennem arra is, hogy kinek nem ajánlanám a könyvet. Nem érdemes megvenni azoknak, akik csak egy tőzsdés történetet szeretnének hallani, hiszen a „cselekmény” az első tőzsdéi bevezetésnél véget ér. Bár a kibocsátás története, az utolsó fejezet is igen izgalmas, de spekulánsok számára nem sok újdonságot tartalmaz. Szintén nem ajánlható azoknak, akik kizárólag egy érdekes, sztorizgató olvasmányra vágynak. Noha számos érdekes epizód színesíti a könyvet, a fejezetek mindvégig elválaszthatatlanok a levont tanulságoktól. Biztos vagyok benne, hogy az olvasók többsége ezt előnynek fogja tekinteni, de lesz olyan is, akit ez zavarni fog.

Szintén nem ajánlom a könyvet, a krónikusan irigykedőknek, a mindenért a kormányzatot (bármelyiket) szidóknak, a folyamatosan panaszkodóknak, a mindenben politikát látóknak, a rövidtávon ügyeskedőknek, az etikátlan üzletembereknek, valamint mindazon munkavállalóknak, akik a legostobább indokokkal perelik be azokat, akik foglalkoztatják őket. Egyszerűen nem érdemlik meg, hogy ilyen jó könyvet olvassanak.

Összefoglalva: a Graphi-sztori így is egy igazán egyedi, és remekre sikerült egyveleget alkot: 50% marketing és értékesítés, 20% emberi erőforrás, 10% stratégia, 5% szoftverfejlesztés, 5% gasztronómiai úti beszámoló, 10% hazaszeretet.

Amazon.com (Robert Spector) (## **)

Az Amazon.com sikere talán a lehangosabb volt a kilencvenes évek második felének internet lufijában. Emellett az egyik legnagyobb túlélő is, hiszen a buborék kipukkanása után is az egyik legnagyobb internetes kereskedő maradt. A cég lelke és irányítója Jeff Bezos, így nem csoda, hogy a könyv elsősorban az ő története, és az ő filozófiájának tükrözi. Ez a filozófia lenyűgöző: nem érdekes ha évekig veszteséges a cég: a kulcs a növekedésben van. Egy gyorsan bővülő, friss piacon a cél a pozíció elfoglalása, ezért nagyon sokáig higgadtan kell túrni a veszteséges éveket, a nyomást a befektetőktől és a sajtótól. Bezos ennek a nagymestere lett, és ez a tudás, elhivatottság (nevezzük hitnek?) gazdaggá és széles körben elismertté. Más kérdés, hogy jó pár éve Bezos sokkal gazdagabb és elismertebb volt, és az Amazon.com mostanában új kihívásokkal és már-már stagnáló árbevétellel szembesül. Na ez tényleg nagy kihívás Bezos-nak!

Mit tudunk meg a könyvből? Nagyszerű, hogy az író már a legelejétől fogva részletesen beszámol az indulás nehézségeitől, sőt Bezos előéletét is tárgyalja, beleértve az ötlet megszületését is. A lelkesedést teljes mértékben sikerült átadni, tényleg magával ragad a könyv. Mindvégig olvasmányos is marad a mű, azoknak is, akik sem informatikai, sem közgazdasági háttértudással nem rendelkeznek. Bár nem tartozik szorosan a tárgyhoz részletes képet kapunk a logisztikai problémákról, vagy a vevőszolgálat kiépítéséről, ami talán még egy önálló műként is kikerülhetne a könyvespolcokra vagy éppen az Amazon adatbázisába. A könyv legalább annyira amerikai, mint a Mustang vagy a sajtburger. Ez egyben a legnagyobb gyengeségének forrása is. A tengerentúli szerzők gyengéje a sikertörténetek megírása. Magával ragadja őket a hév, szerelembe esnek a céggel. Itt is ez történt. Szinte biztos, hogy nem fogunk azonnal gyanút, inkább a könyv vége felé a propaganda szagú bekezdések tűnnek soknak. Ismerjük be: eleinte bedóltünk ennek. Egy Kelet-Európai író sokkal zseniálisabb iróniával és kritikai érzéssel számolt volna be a történetről...talán ezért ritkák errefelé a sikertörténetek?

Akárhogy is, a könyv megér egy misét. A szerző nagy tettet hajtott végre azzal, hogy közérthetően mutatott be egy új üzleti modellt, ezért a túlzott lelkesedést is meg tudjuk bocsátani neki.

A Wall Street dzsungelében – Könyvkritika (#)

Számos ok létezik, amiért érdemes megvenni egy befektetési területtel foglalkozó könyvet. Lehet, hogy egy vizsgára kell felkészülni, ezért a tananyag elsajátításához elkerülhetetlen elolvasni, vagy átfutni. Lehet meglévő ismereteink kiegészítésére, autodidakta módon történő tanulásra felhasználni, ilyenkor a cél az, hogy a mű információban gazdag legyen, ugyanakkor mégsem túl száraz. Legyen meg egy titkos összekacsintás a szerző és az olvasó között, amit más nem érthet: „Igen, ugyanarra gondolunk!”. Lehet olyan könyvet is venni, aminek gyakorlati haszna kevés, vagy akár semmi, viszont élvezetes történetek, anekdoták, poénok miatt egy élmény olvasni őket. Ezek iskolapéldái a Kostolany könyvek.

Nem nehéz eldönteni, hogy a Wall Street Dzsungelében című könyv melyik kategóriába sorolható, hiszen a legutóbbi jellegzetességeinek igyekszik leginkább megfelelni. Egyrészt azért, mert az első két kategóriába szegényes szakmai információtartalma miatt esélye sincs bekerülni (bár erre tesz egy halva született kísérletet), másrészt a történet szinte csak személyes élményeken alapul, vagyis „sztorizik”.

A könyv még ebben az egyébként nem túl nehéz feladatban is látványos kudarcot vall. A szórakoztató jelleg kimerül néhány jól elhelyezett, befektetési bankokhoz nem köthető poénban. Ehelyett a jó történetek kevés konkrétumban, viszont annál több alpári humorban nyilvánulnak meg: található itt asztal alá vizezés, éjjeli munka közbeni önkielégítés, nyilvános eseményen való hanyás. A szerzők a munka során összeszedett frusztrációjukat egy felháborítóan őszintének szánt könyvben próbálták levezetni. Az eredmény azonban csak egy szörnyű erőlködés lett, amin nem érhető tetten az életszerűség, vagy az a bizonyos ismerős érzés.

Talán érezte ezt a két főhős, Rolfe és Troob, egyben az írók. Ezért az elnagyolt és izzadságszagú történeteket durva túlzásokkal díszítették – itt némi valós dramaturgiai érzéket bevetve – általában az arra legalkalmasabb helyeken. Ennek legkirívóbb példája, amikor egyikük végigjárja Európát egy befektetői road-show keretében, és Varsót nem ugyanabba az időzónába teszi, mint Bécsot, ezt még a fordító is kénytelen javítani a hazai kiadásban. Sőt, a szerző erre is rátesz egy lapáttal: a leszálláskor a lengyel főváros repterén nincs világítás és kóbor kutyák rohanganak a kifutópálya mellett. Nos, ha máskor nem, itt biztosan átérezzük a történetek nem éppen hú ábrázolását.

A befektetési bankárok munkája kétségtelenül nehéz. Nagyon sokat kell dolgozni a tájékoztató anyagok összeállításán, fárasztó tárgyalásokon kell befektetőket győzködni, és az időkényszer, a nagy tét jelentős stresszel jár. Mégsem tudjuk sajnálni azokat a nyafogós fiatalokat, akik akár még 30 éves koruk előtt többszáz ezer dolláros bónuszt kapnak év végén, a cég extra juttatásokkal kényeztetni őket, és limuzinokon, első osztályon közlekedhetnek. Cserébe mindent bele kell adni, legalább néhány évig. Úgy tűnik, ők nem tudják: semmit sem adnak ingyen. Még az íráshoz való tehetséget sem.

Overnight - Magyar film a tőzsdéről – Filmkritika (# *)

Az Overnight minden szempontból meglepő film. Amikor pár éve hallottam a Moszkva Tér c. kiváló alkotás rendezőjétől, Török Ferencről egy interjúban, hogy a tőzsdéről szeretne filmet forgatni, azóta vagyok kíváncsi, hogy milyen lesz az első magyar tőzsdés mozi. Rengeteg – bevallom főként negatív – előítéllettel viseltetem a film iránt, ezek közül azonban kevés vált be.

A „bróker” mint olyan – kihalóban lévő dinoszaurusz. Minden igaz rá, ami a 65 millió éve élt óriáshüllőkre: sokszor túl nagy, túl sok jelentőséget tulajdonítanak neki, nem életképes, mégis okos, nem fog eltűnni, csak átalakul: lesz belőle vagyongazdálkodó, tanácsadó, elemző, akvizíciós csoport, corporate finance-es, kockázati tőkés, a gyengébbje pedig ingatlanközvetítésbe fog majd, helyüket pedig átveszik a számítógépek. Szinte biztos voltam benne, hogy a film a sablonok és klisék tengerében fürödve a minimum a 10 évvel ezelőtti hőskor világát (erre a film producere egyébként utalt is) fogja realitásnak gondolt, de valójában béna mese formájában bemutatni, és a könnyörtelen brókervilág és a fellegekben járó filmesek képtelenek lesznek harmóniát alkotni, helyette egy össze nem álló, főzhetetlen masszát fogunk kapni. Nos, nem így lett, de a stáb egy egészen furcsa csellel érte el, hogy az alkotás ne essen bele ebbe a hibába.

SPOILER WARNING (aki szeretné megnézni a filmet, és nem szeretné tudni előre hogy mi fog történni, az ne olvassa tovább ezt a kritikát)

A cím zseniális. Egyszerre jelez a szakmához értőknek, utal ötletesen a történetre, és még jól is hangzik. A sztori egy bróker körül zajlik, akinek gyakorlatilag (kicsit több mint) 24 óráját mutatja be. A Bodó Viktor által alakított Vas Péter egy szakmailag nem teljesen tisztázott csalást hoz össze egy német ügyfele pénzével. Neki 25%-os hozamot ígért (az nem derül ki milyen időtávra – valószínűleg jobb is), de aktuálisan csak 10%-nál tart. Dél előtt azonban jelentkezik az ügyfél, hogy azonnal kivenné a pénzét. Kétségbeesésében Indiában hasonló munkát végző régi barátját hívja fel, hátha ő tud valami jó befektetési lehetőséget neki, amellyel egyetlen éjszaka alatt kipótolhatja a kérdéses összeget.

Azt gondolhatnánk, hogy emiatt a film gyors, pörgős, hirtelen vágásokkal, pattogós zenével és dinamikus operatőri munkával festi le a történetet. Hatalmas tévedés, éppen az ellenkezője igaz. A film ritmusa inkább hasonlít egy lassan hömpölygő – néhol kissé zavaros – folyóhoz, mint egy vadul örvénylő és gyorsan lefolyó vízesés rendszerhez. A mintegy 90 perc alatt egyetlen alkalommal sem kapunk gyomorgörccsöt, nem markolásszuk a karfát, nem dőlünk a lábunkat rázva előre, és nem is nézünk meglepődve, mint Rozália a filmszínházban. Helyette nyugodtan üldögélünk, és tagjainkat lezseren kinyújtózva kényelmesen bambuljuk ahogy Bodó Viktor helyrehozza teljes életét, amíg a Föld szép lassan és méltóságteljesen megfordul a tengelye körül. A legjobb szó a film tempójára, a színvilágra, a karakterek jellemére talán a melankolikus lenne. „Csak semmi izgalom” mondhatnánk, de nem azért mert nyugodtak vagyunk, inkább csak lassúak és beletörődők.

A forgatókönyv humora nagyszerűen egybevágh ezzel. Semmi látványos hahota, helyette az amerikai típusú gyorsan csattanó sziporka találkozik némi magyar pesszimizmussal és csipkelődéssel. Akármilyen hihetetlenül hangzik is, ez remekül működik. Kiváló példa erre, ahogy Török Ferenc és az ügyes színészek (hmmm...Mucsi Zoltánnak tényleg minden magyar filmben van szerepe?) látványosan alázzák a budapesti taxisokat (nem alaptalanul, ráadásul tőzsdés berkekben amúgy sem szeretik a taxisokat, hadd ne idézzem a híressé vált mondást), akik felvonultatják a teljes arzenált: a reggeli dugóban anyázzák a motorosokat, éjjel nyavalyognak hogy dolgozniuk kell („Nem értem miért nem alszanak ilyenkor az emberek”), és még a

legismertebb utcákhoz is menet közben bénázva a térképeket nézegetik. De szintén ügyesen van elhelyezve a kő-papír-olló világbajnokság poénsorozata is.

Szakmai szemmel nézve súlyos hibákat azért találunk a filmben. Már néhány kifejezés is furcsa: „OlajRA shortolok”, „nem zártam EL a pozíciót”. Vannak nyilvánvaló hülyeségek: „Egy búzaszem 12 000 alkalommal cserél gazdát amíg kenyér lesz belőle”, „Megyek az árutőzsdére”. Külön említést érdemel a film elején az egyik bróker háza elé kiöntött búza esete, ami a valóságban soha nem fordulhatna így elő.

Maga az a megoldás sem valóság, ahogy Vas Péter Indiában dolgozó barátja kihúzza cimboráját bajból. Kollégája egyik ügyfele ugyanis szállodai takarítócéget vezet, amelynek egyik alkalmazottja egy ottfelajtott zakóban talál egy meghívót egy éjjeli partira, ahol teljes véletlenségből megtudnak egy olyan bennfentes információt, amivel a másnapi nyitás során 20%-ot nyernek, majd néhány óra alatt vissza is utalják a pénzt. Életszerű...roppant életszerű. :) Ha túllépnénk azon, hogy ez körülbelül négyszer akkora büntetést magával hozó kategória, mint ami az eredeti kiindulópont volt, és kizárt, hogy így lehessen bennfentes információt szerezni, és ily módon kihasználni, akkor is ott van az alábbi probléma: gondolhatja bárki is, hogy ez 10+ m EUR esetén senkinek sem tűnik fel? Sem az indiai brókercégnél és tőzsdénél, sem bármelyik Felügyeletnél, sem a hazai brókercégnél? Ugyan...persze a sztoriért mindent...Aztán ott van a most már pár hete nem BÉT-hez tartozó Vörösmarty téri épület. Aki járt ott, az tudja, hogy általában masszívan kitölti a csend, ehhez képest a filmben az árutőzsdéi kereskedés zaja tölti be, még azt a lépcsőházat is, ahol akárhányszor jártam soha nem jött velem szemben senki.

Szép képekkel operál az operatőr, aki szemmel láthatóan ;) komoly súlyt kapott a filmben. A színek látványosan teszik fakóvá az elvileg izgalmas, mozgalmas világot, és tolerancia nélkül törekednek arra, hogy még véletlenül se pörögjön fel a pulzusunk 60 fölé. Török Ferenc nem akart belezuhanni a képi és zenei sablonokba, ezért élesen és meglepő módon visszaszorította ezeket és minden várakozást (feltehetően) tudatosan szabotált. Bár vannak súlyos szakmai tévedések, de a rendező remekül érezte, hogy ha ezekre nem épít túlságosan, nem is lesznek nagyon zavaróak. Valószínűleg szándékosan hagyta benne őket: a nagyközönségnek szeretne kedvezni.

(Egyébként a világ eddigi valamennyi tőzsdével foglalkozó filmje hemzsegett a szakmai hülyeségektől és az életszerűtlen helyzetek tömegétől – kivéve a nem tökéletes, de ahhoz nagyon-nagyon közel álló Wall Street – itthon Tőzsdecápák - név alatt futó filmet.)

Súlyos hiányosság a történetben, hogy a Közép-Európa teljes mobilhálózatát megbénítani képes akció semmilyen módon nem passzol bele a filmbe, azt gyanítom hogy eleinte a forgatókönyvben is nagyobb szerepet játszott, majd kivágták (például azt, hogy főhősünk nem tud telefonálni indiai haverjának, éppen amikor a legnagyobb szükség lenne rá...ki tudja). Az árutőzsdéi brókert alakító Nagy Ervin karaktere is a vártnál kevésbé hangsúlyos. (pedig tőle és Töröktől elvárnánk egy olyan szenzációs jelenetet, mint amilyen a besült pornóforgatása a Szezon című filmben).

A leglátványosabb alakítás minden kétséget kizáróan Eszenyi Enikőé, aki az iroda back-office-át alakítja egy személyben (!!!), és enyhén szólva is igyekszik felhasználni nőiességét a munkahelyén folyó kis hatalmi játszmákban.

Egyébként nagy jóindulattal is kétségbeejtő, hogy a forgatás alatt készült egyik beszélgetésben mind Török Ferenc, mind Eszenyi Enikő ezt a figurát következetesen „bróker” illetve „brókernő” meghatározással emlegetik, noha a filmben egyértelműen kiderül, hogy köze nincs ehhez a szerepkörhöz. A jobbik lehetőség az, hogy egyszerűsítették az újságíró (és az olvasók)

kedvéért. A rosszabbik viszont az, hogy halvány lila gőze nincs egyiküknek sem, hogy miről csinálnak filmet. Az azért inkább az első verziót erősíti, hogy a film egyik producere tájékozottabban nyilatkozik: „Ma már ennél sokkal szabályozottabb keretek között folynak a tranzakciók; az a trükk, az a bűncselekmény határát súroló húzás, ami ennek a történetnek a fővonalát adja, napjainkban már nem nagyon fordulhatna elő.”

De a többiek játékára és munkájára sem lehet komoly panasz, a film minden ízében profi, a stáb érett alkotást tett le az asztalra. Sokat mégse várjunk tőle: egy esős vasárnap délutánra jó lesz, kicsit elbódít, kicsit megmosolyogtat, kicsit kikapcsol.

A film vélhetően csak szeptembertől adják a mozik és nem fog átütő sikert aratni sem a pénztáraknál, sem a kritikusok körében, ám nem is fog látványos csalódást generálni. De Török Ferenc nem is spekulatív pozíciót nyitott, hogy nagyot kaszáljon...hanem lefedezte magát, ráadásul eredeti módon tette ezt (mondjuk egy egzotikus opcióval), ezért a legjobb filmje marad a Moszkva Tér, de az Overnight-tal sem fog veszíteni, mert kellemes, nézhető, profi munka, ugyanakkor nem is fog maradandó nyomot hagyni a lelkünkben.

Tőzsdéről készült filmekben pedig marad a Wall Street mint minden idők legjobbja, idestova már 20 éve. Senki meg sem közelítheti.

Tőzsdeguruk tündöklése és bukása – Könyvkritika (## *)

Bár a hosszú hétvége nagyrészt munkával töltöttem, minden nap tudtam 2-3 órányi időt szakítani olvasásra, aminek során a Tőzsdeguruk tündöklése és bukása c., itthon nemrég megjelent könyvet fejeztem be.

A mű a Long Term Capital Management (LTCM) lassan egy évtizede bekövetkezett bukásáról szól, és bár a jelenséget még az Egyesült Államokban is kevesen ismerik, itthon mégis ez a második olyan könyv, ami kifejezetten a fenti cég felemelkedését és bukását írja le. Az LTCM története máig valamennyi befektetési zseni és hedge fund manager rémálmaiban kísért, és 8 éven keresztül a világ legnagyobb pénzügyi csődjeként volt ismert. A cég a Wall Street legismertebb koponyáit gyűjtötte össze, hogy ún. arbitrázs (vagy annak vélt) ügyletek által szédítően magas hozamokat célozzanak meg, kizárólag nagybefektetők pénzét kezelve. A vállalkozásban tulajdonos és stratégiai szinten döntéshozó volt két 1997-ben közgazdasági Nobel-díjat kapó tudós: Scholes és Merton is. A cég egy darabig valóban elképesztő hozamokat produkált és korának egyik legnagyobb ilyen tevékenységű alapjává nőtte ki magát. De a kezelt vagyonnal olyan mértékű tőkeáttételt ért el, ami nagyon kockázatosá tette az alapot. Ennek meg is lett az eredménye, az itthon orosz válságként emlékezetes, 1998 augusztus és szeptember hónapjaiban bekövetkezett események hatására a cég szinte a teljes tőkéjét elvesztette. A helyzet annyira súlyos volt, hogy a legmagasabb pénzügyi szinteken kellett egyeztetni az Egyesült Államokban, hogy a sok százmilliárd dolláros pozíciók ne taszítsák még nagyobb válságba a piacokat.

Az első könyv, Talált Pénz címmel jelent meg jópár éve a hazai piacon, és nekem nagyon tetszett. Az egyetlen hibája talán az volt, hogy csak egy nagyon szűk rétegnek szólt, a többieknek bizonyára száraz, szakmai zsargonokban fuldokló, nehéz mű benyomását keltette.

A Tőzsdeguruk tündöklése és bukása minden fronton igyekszik ezt elkerülni. A szerző nagy energiákat fordít arra, hogy izgalmassá, és egyben pergővé tegye a történetet. Gyors, vibráló események zajlanak a szemünk előtt, ahol filmeket meghazudtoló módon bukkanak fel a balsors előjelei, és az érzelmek gyakran túlcsorognak a szakmai részek magyarázata felett.

A magyar kiadás lektora pedig egy pillanatra sem engedi el a kezünket, és rendszeresen megállítja a mesélőt, hogy a fontosabb részeket elmagyarázza nekünk. Elsőre azt hihetnénk, hogy ez idegesítő, de meglepő módon ennek éppen az ellenkezője igaz, mindjárt kiderül miért is. A szerző ugyanis látványosan átesik a ló másik oldalára, és hatalmasat puffan, de mint egy részegnek a berúgás estéjén, senki sem mondja meg neki: "Öreg, tápázkodj fel a földről, most már nagyon ciki, amit művelsz". Az érzelmi hullámok, a karakterábrázolás színpadias megjelenítése és a drámai fordulatok között elveszik a történet lényege, és a tárgyilagosság. Lowenstein, az író mindenképpen nagyot akar mondani, ezért a könyv második felében, egy idős tanár szájba rágós módján próbálja nevelni az olvasót: "Kisfiam, látod hogy más megötütötte a bokáját, ezért ilyet nem szabad csinálni!". Fontos részletek felett elsiklik, és az LTCM vezetőit féke vesztett örülteknek, kapzsiságukban elvakult habzó szájú szerencsétlenekként tünteti fel. A sorok között mindvégig megbújik a pénzügyi világ iránt érzett undor. Az elfogultság, és a drámai hatásra való kompromisszumok nélküli törekedés fátyla végül sok részletet elfed. Ez olyannyira látványos, hogy a hazai kiadás lektora szinte példa nélkül álló módon egy bizonyos pontok kénytelen beleszólni a történetmesélés amúgy gördülékeny menetébe, jelezve hogy a szerző bizony csúsztat. Nem kicsit. Nagyon.

Kár ezért, mert máskülönben a Tőzsdeguruk tündöklése és bukása egy kifejezetten szórakoztató könyv, még a hibáival együtt is. Azon kevesek, akik pontosan értik miről van szó, némi morgás közepette túlléphetnek ezen, és egész jól szórakozhatnak. A nagy többség, akiknek tartogat

újdonságot a mű, viszont köszönetet mondhat a magyar fordítás elsőre túlbuzgónak tűnő lektorának. De még az ő szokásosnak nem nevezhető megjegyzései ellenére is csak azoknak ajánlom a könyvet, akik mindig kritikusan néznek a dolgokra és nem fogadják el készpénznek, amit eléjük tesznek. Lowenstein könyve ugyanis nem objektív történetmesélés, hanem egy szórakoztatóan tált vélemény, semmi több.

Pring Technikai Elemzés Szakkönyvei - Technical Analysis Explained (### **) ; Investment Psychology Explained (### *) - Kritika

Tőzsdei fórumokon, találkozókön, ügyfelekkel való tárgyalásokon, konferenciákon rendszeresen felmerülő kérdés: Hol szerezhető elméleti anyag a technikai elemzésről? Jó, hogy egyre többen belátják: szükség van rá. Jó az is, hogy belátják: a gyakorlati tapasztalat valóban csak az igazi kereskedés során szerezhető meg. A hazai szakirodalom mind máig adós egy igazán jó könyvvel, így elsősorban az angolszász irodalomban kell kutatnunk ha jó könyvet keresünk. Itt viszont nagyon széles a választék, paradox módon éppen ez teszi nehezzé a valóban magas színvonalú mű megtalálását. Olyan szerzőt érdemes keresni, aki nagy szakmai múlttal rendelkezik.

Martin J. Pring az egyik legismertebb szakkönyvíró a technikai elemzés területén. Nemcsak befektetők százezrei tartják könyveit irodájuk polcain (sokszor szó szerint kéznyújtásnyira lévő távolságban), hanem a legfontosabb szakmai szervezetek is kötelező olvasmányként tüntetik fel műveit. Ezzel persze aláássák, hogy valaha is legenda legyen belőle. Ha mégis lenne rá esély, akkor majd maga Pring gondoskodik arról, hogy ne így legyen. Így soha nem fognak idézgetni belőle, mint Buffett-től, vagy Livermore-től (illetve Lefavre-től), de talán nem is ez a cél.

Pring legismertebb könyve a Technical Analysis Explained. Ebben a kályhától indulva, szépen és logikusan felépített gondolatmenetben ismerteti a technikai elemzés főbb pontjait. A könyv kellően száraz ahhoz, hogy tankönyv legyen belőle, de felfedezhető benne némi kalandvág, így nem biztos, hogy elalszunk rajta. Összességében jól felépített, logikus, szinte teljesen objektív mű, amely azért nem nélkülözi a szerző saját véleményét, tapasztalatait sem. Ezek pedig valóban értékesek: a Fibonacci és az Elliot komoly kritika alá esik és csak az illem kedvéért van megemlítve. Kissé zavaró ugyanakkor, hogy nem kellően kiterjedt az indikátorokkal kapcsolatos rész. A Technical Analysis Explained a célnak teljesen megfelel: bevezet a technikai elemzésbe, gondosan megindokol mindent, és használhatóvá is rendezi a tudást. Cserébe egy kissé unalmas, és talán túlságosan szakmai. Így az átlag befektetőnek, spekulánsnak kicsit sok, az elemzőnek alapozáshoz, de folyamatos használathoz is jó.

Sokkal kevésbé nevezhető a technikai elemzéssel foglalkozó könyvek sorába illeszkedő hagyományos alkotásnak az Investment Psychology Explained. Bár nem egy befektetési pszichológiával foglalkozó könyv van, talán ez az amelyik megtalálta az ideális pontot a használhatóság, és az élvezhetőség között. Így nagy tudományos eszmefuttatásokra, mérési skálákra, befektetői típusokra, jobb és bal agyféltekék részletes elemzésére ne számítsunk. Pring tapasztalatból beszél, és jól is teszi ezt. Emellett csak úgy mint a fenti könyv, ez is a korrekt iparos munka kategóriába tartozik. Minden benne van, amire szükségünk van, de ne várjunk tőle megváltást. Ha az olvasó jót akar magának nem cinizmussal, hanem brutális önkritikával olvassa a sorokat, és háromszor is aláhúzza a saját hibáit. Ezzel tesz a legtöbbet a saját befektetői „karrierje” érdekében. Ez a játék ugyanis legalább 80%-ban pszichológiai eredetű.

The Complete Turtle Trader (Michael Covel) (### **)

Az 1980-as évek közepe a spekulánsok történetének vélhetően legizgalmasabb kísérletét hozta magával. Ennek nemcsak témaköre volt kiemelkedően érdekes, hanem az eredmények, és a kísérlet folyamatát körülövező legendák miatt kultikus jelentősége van számos részvény és határidős piacon tevékenykedő ember számára, mind a mai napig.

A kísérlet atyja, Richard J. Dennis az egyik legnagyobb legenda az árupiaci spekulánsok között. Trendkövető technikája révén a hetvenes évek elejétől 10 év alatt bizonyítottan mintegy 10 000 dollárból 200 millió dolláros vagyona tett szert. Az 1987 októberében történt események azonban váratlanul érték, és vagyonának egy részét hetek leforgása alatt elveszítette. Ezt követően egyre inkább az automatikus rendszerek felé fordult, de ott is átlátható, trendkövető mechanizmust alkalmazott, és ismét kiugróan jó hozamokat tudott elérni. A híres kísérlet lényege, amit barátjával, Bill Eckhart-tal való vitája ösztönzött, hogy vajon a sikeres spekulációs képesség tanítható-e. 1983-ban egy újsághirdetés alapján összegyűjtött néhány embert, akiket megpróbált megtanítani a sikeres tőzsdei kereskedés fortélyaira. A legtöbbjüknek szinte egyáltalán nem volt gyakorlata. Sokan közülük nem is voltak sikeresek, de néhányan olyan sok pénzt kerestek a rendelkezésükre bocsátott összeggel, hogy a kísérlet végül 100 millió dolláros összesített pozitív egyenleggel zárult, mindössze 4 év alatt, pedig egyikük sem kapott 1 millió dollárnál nagyobb kezdőtőkét. A tanítványokat Turtles (Teknősök) gyűjtőnévvel illették, az elnevezés Dennis-től ered, aki éppen akkor tért vissza Ázsiából és ezt mondta: úgy fogunk spekulánsokat nevelni, ahogy Szingapúrban nevelik a teknősöket.

Michael Covel könyvében könnyed stílusban avatja be az olvasókat mind a kísérlet és utóéletének történéseibe, valamint tanácsokat is ad a Teknősökéhez hasonló stratégiák kialakítására. Mélyenszántó és részletes okfejtésre ne számítsunk, remek szórakozással egybekötött mérsékelt mennyiségű tanulásra annál inkább.

Trendfollowing (Michael Covel) (## *+)**

Ha valaki követi az általam [olvasott és megosztott cikkeket](#), akkor tapasztalhatja, hogy Michael Covel blog-járól sokat idézek. Ő az az ember, aki a trendkövető spekulációs stratégia elsősorú profétájává nőtte ki magát az elmúlt években, főként masszív internetes jelenlétének köszönhetően. Részletesebb kritika nélkül a fő művét jelentő könyvet régebben is javasoltam, most a 2008-as eseményekkel kiegészített új kiadást olvastam el, amiben a nagy zuhanás tükrében is megvizsgálja a stratégia sikerességét.

A könyv egyetlen igazi hátránya, hogy szinte erőszakos terjesztése az igének. Nehezen érti meg az ember, hogy mi szüksége Covel-nek vitákba bonyolódnia, és papírhalmokat előhúznia, hogy újra, meg újra érveljen a trendkövetés mellett. Ha működik, működik, örüljön neki, és éljen mint hal a vízben - mondhatnánk. Hogy miért teszi, azt csak ő tudja, viszont ha az olvasó szemszögéből nézzük, akkor az az igazán érdekes, hogy milyen jól mutatja be az adott szakterületet, illetve kellő motivációval szolgál-e. Szerintem a válasz mindkettőre egyértelmű igen, az alaptól, okosan felépített érvrendszer mentén, adatokkal bőven alátámasztva mutatja be, és csinál kedvet a stratégia bővebb megismeréséhez. Azért csak ehhez, és nem feltétlenül az azonnali gyakorlati alkalmazáshoz mert ehhez kevés konkrétum szerepel benne, de nem is ez a célja a könyvnek, egyetlen könyvnek nem is lehet ez. Szemléletet tanulhatunk belőle, és talán ez a legfontosabb, és ezért lesz ez egy alapvetően jól sikerült összefoglaló, alap- és bevezető mű.

Way of the turtle (Curtis Faith) (## **)

Az egyik hazai alapkezelő-tanácsadó oldalát olvasva említette a könyvet, és akkor döbbsentem rá, hogy a fent hivatkozott Michael Covel által is emlegetett, és példaként a BWM cikkeiben is sokszor hivatkozott teknőcök egyik legfontosabb alakjának saját személyes tapasztalatairól szóló írását még nem olvastam. Curtis Faith sokak szerint (ebbe saját maga is beletartozik) a legsikeresebb tanítvány volt. Van, aki úgy gondolja, hogy a teknős kísérlet atyja, Richard Dennis eleve kivételezett vele, ezért nagyobb pozíciókat vállalhatott. Faith szerint viszont ide a saját teljesítménye juttatta, egyszerűen azzal, hogy fegyelmezetten tartotta magát Dennis előírásaihoz, és ezzel a legjobbként persze, hogy a mester a legnagyobb felelősséget ruházta rá.

A könyv nagyszerű fegyverténye a világos, sablonoktól mentes kijelentések őszinte felszínre hozatala. Néhány pontos a tipikus spekulációs, tesztelési, stb. hibákról kíméletlen őszinteséggel beszél, ha nem sétálunk bele ezekbe, már csak emiatt érdemes megvenni a könyvet. Ilyen például az, hogy Faith leszámol a "mindig tegyél stoppot" dogmával, ami nem mindig igaz. Az is nagyon jó, hogy részletesen beszél a rendszerépítés fő lépéseiről, anélkül, hogy elveszne a szakszargonban. Néhol kissé zavaró, hogy a személyes tapasztalataiba az olvasó számára nem igazán érdekes elemet saját magáról, ahol egyrészt saját ego-ját legyezgeti, másrészt enyhén kisstílusú mentegtőzik hibái miatt. Ez azonban csak egy kisebb szálla, lényegében egy jó rálátással és hozzáállással rendelkező, jónéhány remek ötletet tartalmazó, olvasmányos darab Faith írása.

Supercapitalism (Robert Reich) (# **)

A nagyszerű és mostanában divatos könyv arról szól, hogy a túlságosan kifejtett kapitalizmus (ami ténylegesen kapitalizmust, és nem az oligo és monopoliumok uralkodását jelenti), árt a demokrácia folyamatainak, és általában a demokráciába vetett hitnek. A szerző [Robert Reich](#), aki egy veterán Demokrata, volt munkaügyi miniszter Clinton első ciklusában, sőt a pletykák szerint Bill előtt még járt is Hillary-val az egyetemi évek alatt. A tavalyi előválasztási kampány során azonban keményen kritizálta Clinton-éket és Obama melletti voksolást javasolt. Politikai, gazdasági, társadalmi ügyekben továbbra is egyike a vezető véleményformálónak (és a [blog](#)-ját az amerikai politika iránt érdeklődőknek érdemes követni). Fontos kiemelni, hogy az általa túlbuzjázottnak gondolt kapitalizmus kritikája még a válság előtt megszületett, hiszen a mű 2007 elején került kiadásra. Reich leírja, hogy a nyocvanas évekig egy szűkebb, több nagy szereplővel működő, megfelelő társadalmi egyeztetésen alapuló piacgazdaság működött az Egyesült Államokban. Azóta viszont a verseny felerősödött, ami az embereknek, mint fogyasztó (több jó és alacsony árú termék), és a tapasztalatok szerint mint befektető (nagyobb profit) is jó, de mint társadalmi szereplők, egyre kevésbé hallathatják a hangjukat, és a vállalatok egyre nagyobb beleszólást kapnak a törvényalkotásba, gyakran azt felelősségvállalásnak álcázva (nem kell aggódni, Reich szinte vég nélkül fogja sorolni a példákat).

Mi köze ennek a befektetési területhez? Reich azon megállapítása, amely nemcsak makro, hanem mikroszinten is megállja a helyét, miszerint egészen másként kell kezelni a vállalatokat, mint az embereket, a társadalmi szintű döntéshozatalnál. Ebben csak az állampolgároknak kellene részt venni, és a cégeknek nem szabadna még a látszatát sem engedni, hogy részt vegyenek benne lobbizzanak, mert az ő feladatuk az, hogy a befektetőik számára értéket teremtsenek, függetlenül annak szélesebb jelentőségű és hosszabb távú társadalmi, sőt: környezetvédelmi hatásaitól. Ezen oknál fogva egy sort kérdést a hagyományos (amerikai értelemben vett) baloldali gondolkodóktól eltérően kezel. Ilyen például a protekcionizmus elvetése, vagy az, hogy teljesen normálisnak tekinti a globalizációt, és azt, hogy az amerikai cégek gyakran nem az országhatárokon belül termelnek. Ez a szemlélet bennem is megváltoztatott valamit, a kettőt én magam is kevertem, és keverik nagyon sokan. A vállalkozások célja a profit termelése. Az állampolgároké a megfelelő társadalom kialakítása. Ez minden ember szintjén igaz. A befektetések alakítása során ne keresd a "társadalmi felelősségvállalást" és hasonló fogalmakat, törekedj a nyereségre, és annak növelésére. Nem azért nem ajánlott, mert nem helyes (az), hanem azért, mert az adott területen nem fog működni. A befektetések által is megteremtett lehetőségekkel élve, mint állampolgár viszont szinte kötelességed a megfelelő társadalmi keretek kialakításában közreműködni.

The (mis)Behavior of Markets (Benoit B. Mandelbrot és Richard L. Hudson) (## *)**

Nagyon magasan ez a legérdekesebb szakmai könyv, amit idén olvastam. [Mandelbrot](#)-ot vélhetően nem kell bemutatni, a huszadik század talán legnagyobb hatású matematikusról van szó, aki felfedezte, vagy még inkább önálló altudományba szervezte a fraktálokat, az önmagához hasonló alakzatokat. A könyv elolvasása előtt már tudtam, hogy Mandelbrot szinte véletlenül, a gyapotárakra pillantva vette észre, hogy a fraktálok az árfolyamokban is ott rejtőznek. Azt viszont csak most tudtam meg, hogy évtizedeken át igen kiterjedt kutatásokat folytatott, számos kollégájával szövetségben, hogy a pénzügyi piacok furcsa természetét tanulmányozza.

Mondandójának lényege, hogy az árfolyamok nem a portfólióelméletben leírtaknak megfelelő, emberi racionalitást folyamatosan előfeltételező módon viselkednek. Az árfolyamváltozások nem folytonosak, és nem normális eloszlásba rendeződnek. Néha a változások gyorsak, váratlanok, és szokatlanul nagyok, ezt mostanában pláne nem kell magyarázni.

Néha az az érzésünk, hogy Mandelbrot nyitott kapukat döntöget, és a piacok változó természetén feleslegesen időzik el túl sokat, de tény, hogy a kapuk kinyitásával ő maga is alaposan részt vett. Sőt, nemcsak részt vett, hanem a mozgások összetevőinek megértésében is nagy szolgálatot tett. A könyv legizgalmasabb része az, ahol bemutatja, hogy a fraktálszerű mozgás jellemzőit segítségül hívva miként lehet rendszeresítetten felrajzolni, egy az igazihoz megszólalásig hasonló árfolyam grafikont. Ehhez kellett, hogy eszközt találjon és fejlesszen a szabálytalanhoz, amihez pedig az ön hasonlóságot, önismétlődést mutató fraktálok jelentették az alapot. A könyv ezáltal válik a pénzügyi piacokról szóló, mélyebb, elméleti jellegű könyvek új mérföldkövévé.

Broke – The New American Dream (Michael Covel) (## ***)

Film a Válságról...vagy valami másról?

Történt, hogy Michael Covel, akit több blog bejegyzésben és szakirodalom kritikában említettem, a Facebook ismerősei között meghirdetett egy lehetőséget. Aki az Amazon.com-on értékelést írt a Trendkövetésről szóló (lásd feljebb) könyvéről, annak is a legfrissebb verziójáról, megkapja a dokumentumfilmjét DVD-n. Mivel már amúgy is megírtam a kritikát a blog hazai olvasóinak, csak egy gyors fordítást kellett megcsinálnom, és bő egy hét múlva meg is kaptam a filmet, amit egyelőre nemhogy hazánkban, de Európa nagy részében sem mutattak be.

A dokumentumfilm címe Broke – The New American Dream, ami annyit tesz: Tönkremenve – Az Új Amerikai Álom. A DVD borítóján sokatmondóan egy birka látható, a háttérben több társával, amint legelésznek egy mezőn.

A film leírása, és az előzetes alapján arra gyanakodhatunk, hogy a 2008-s válság okait kutatja, akár egészen mély oknyomozó módon. Vajon tényleg ez a helyzet?

A film az első három percben egy kifejezetten idegesítő, teátrális jelenettel indul, ahol az alkotó - mesélő mély tekintetekkel, rövid, de jelentőségteljesnek szánt hallgatásokkal, és széles karmozdulatokkal indít terjengős merítésű filozofálgatásba a gazdasági helyzetről, benne rövid és helyenként ironikusnak gondolt vágásokkal. Megijedünk, de aztán elkezdődik az igazi dokumentumfilm, és viszonylag gyorsan megnyugodhatunk.

A stílus minden ízében Michael Moore, olyan az egész, mintha a celluloidot az áruházban kapható Moore-szósszal szórták volna be, és sütőzacskóban aranybarnára sütöttek volna, minden más hozzáadása nélkül. Ez még akkor is így van, ha a konklúzió teljesen más, mint Moore filmjeiben. Ugyanazok a beállítások, hasonló jelent struktúra, érvelések, gúnyos jelenetek bizonytalankodó interjúalanyokkal, beszélgetést visszautasító szakmai hírességek kőkemény alázása, vágások, tempó, archív játékfilmek bejátszása. Nem is beszélve a hatásvadász elemekről, amiben Covel meglátogat egy birka farmot humorosan a mondanivalóra hajazva, aminek nagyjából annyi értelme van, mint amikor Moore ellátogatott Oregonba, hogy az ottani rendőrök terrorizmus elleni felkészültségének hiányáról regéljen. Covel-nek ez az első dokumentumfilmje, nem gyakorlott, így a stílust nemes egyszerűséggel kölcsönvette attól, aki a sajátjával képes a legnagyobb vihart kavarni.

Az alkotás első harmadában az ingatlanpiaci összeomlásról, annak okairól láthatunk összefoglalást. Semmi olyan nem hangzik el, amit ne tudhatnánk, de bárki számára érthető nyelven elmagyarázzák, hogy mi is történt, látványos képekkel, valós életből vett példákkal. Az azért különösen megrázó, ahogy Miami vonzaskörzetének egyik településén egy ingatlanügynökkel autóval körbejárják az utcákat, és kiderül: a házak jó része üresen áll. Majd fejbe vág minket az állítólagos statisztika, miszerint az Egyesült Államokban több mint 18 millió (!) üres ház van. Kérdés, miként készítik ezt a statisztikát, de ha fele ennyi, az akkor is megdöböntően sok.

Az első igazán érdekes rész itt következik, ahol átlagemberek a nappalijukban, a kezükben a gyerekükkel a bedőlt házuk miatt sok mindenkit hibáztatnak, de magukat nem – ez egyiküktől szó szerint így elhangzik a filmben. Majd jön a kegyetlenül igaz ríposzt a szakértőktől: saját döntésük volt az ingatlanspekuláció, korábban kerestek rajta, most vesztek, és gyakran nem volt meg a megfelelő háttérük, így a zuhanásnál megrendült anyagi helyzetük. Az ingatlanügynök ki is mondja: nem őket kell sajnálni, hanem mindenki mást, akinek adóforintjaiból kiségitik őket vagy a hiteleket biztosító bankokat. Az üzenet egyértelmű, de sokan ezen a ponton még nem értenék vele egyet.

Ekkor még következik egy kanyar a média hatásáról, és arról, hogy mennyi értelme van követni a nagy gazdasági híradók és műsorok tanácsait. Különösen nagy telitalálat, ahogy a médiában gyakran szereplő Barry Ritholtz nyíltan kimondja, hogy nem attól hívnak vissza interjúalanyokat rendszeresen, hogy jókat mondanak, mert ennek nincs igazi jelentősége.

Innen jön egy éles váltás, szinte másodpercre pontosan a film felénél, és Covel az emberek lottózási szokásairól kezd forgatni. Megtudhatjuk, hogy a világ összes lottóbevétele kb. 200 milliárd dollár (nagyjából a magyar GDP-nek megfelelő összeg). Látványosan kiderül, hogy az embereknek kevés fogalma van az esélyekről. Pókerjátékosok és gyakorlott tőzsdei spekulánsok szólalnak meg, és a valószínűségekről beszélnek. Ezen a ponton válik ez az egyik leghasznosabb dokumentumfilmmé, amit a nézők többsége életében látott. Hamar jön a párhuzam a póker és a tőzsde, azok pszichológiája, a valószínűségei és kockázatkezelése között. Jönnek az ismerős üzenetek a jóslgatás értelmetlenségéről, szabályrendszerekről, a „nem az a fontos, hogy igazam legyen”-ről, a hozzáállásról. Mégis, ez nem hat elcsépltetnek, mert megfelelő ütemben, adagokban és kellő eleganciával adagolják nekünk. A végén még következik egy visszacsatolás a válságra: mindig is lesznek, és nem lehet előre látni őket, és ne kövessük birkaként a tömeget. Az egyéni felelősség és a döntés szabadságának hangsúlyozása a végén a cím ellenére optimista felhanggal zárja a kis utazást.

Összességében a Broke hátrányai közé tartozik a néhol kissé hatásvadász elemek használata, az, hogy valamelyest rövid, Covel kék vagy fekete pólóban való flangálása, és az is, hogy elvértve érezni némi izzadságszagot az irányban, hogy ő legyen a liberteriánus Michel Moore.

A film megnézése után egyértelműen az az érzésem volt, hogy két dokumentumfilmet néztem meg. Az elsőt a válságról, és a másodikat a csordaszellem elkerüléséről. Valószínűleg az történt, hogy Covel elkezdte forgatni az utóbbit, majd beütött a válság, és kibővítette meglövigolva az aktuális témát, amivel több ember figyelmét tudja felkelteni. Ezt a döntés meg lehet érteni, annak köszönhetően, hogy mindez nem ment a „második film” rovására, sőt jelentőségét képes volt aláhúzni.

Hatalmas előny továbbá, hogy amit a film mond az velejéig igaz, érthető struktúrában, általában szórakoztató módon kerül tálalásra, de leginkább mégis az, hogy a fontos mondanivalót igen komoly emberek, Nobel-díjas közgazdászok és legendás vagyongazdálkodók mondják ki, mint például Markowitz, Harding, Rogers, Vernon Smith, Hite, Abraham, Miller, Möbius

A filmről bővebben:

<http://brokemovie.com/film2.html>

Hogyan keresett egy táncos mai értéken 15 millió dollárt a tőzsdén? – Könyvkritika (# **)

Az Alinea kiadó folytatja kissé reménytelennek tűnő, de mindenképpen tiszteletre méltó keresztes hadjáratát a nemzetközi szinten évek, sőt évtizedek óta megjelent, széles körben ismert szakmai jellegű könyvek magyar piacra dobásával.

Ezúttal egy régi klasszikus került terítékre, amely egy külföldre menekült hazánkfiát saját megpróbáltatásait és sikereit meséli el az amerikai tőzsdén az ötvenes években. [Nicholas Darvas](#) ugyan egy világhírű táncos volt, nagy ismertségre mégis a mai napig feltűnő című könyvével tett szert. A „Hogyan nyertem 2 millió dollárt a tőzsdén?” (ami ma közel 15 millió dollárt jelentene) minden szempontból találó cím. Egyszerű és lényegre törő, csak úgy mint a könyv az elejétől a végéig. Tényleg megválaszolja a kérdést, még hozzá szórakoztatónak is szánt műtől eddig általam nem látott szokatlan részletességgel. Ami pedig a legfontosabb: múlt időben fogalmaz, nem állítja, hogy tudja: általánosságban hogyan lehet ennyi pénzt keresni a tőzsdén. Ennek pedig később jelentősége lesz.

Az ötvenes évek nagyon régen voltak, Darvas is több mint 30 éve elhunyt, és gondoljunk csak bele: amikor Budapest utcáin gyilkolószó szovjet tankok robogtak, a globalizáció és az internet még álom sem volt, a szerző egy turné keretében végigutazta a világot, közben gyors ügyleteket csinált az amerikai részvénypiacokon. Mert, hogy erről van szó. Darvas a világ különböző városaiban, néha egészen eldugott helyeken, például Tibetből, táviratok és postán utána küldött újságok segítségével utasította brókerét. Ez egészen elképesztő nehézségeket okoz a mai internetes platformokhoz szokott embernek. Darvasnak időnként követségekre kellett bekönyörögnie magát hogy táviratozhasson, a táviratok rövidege érdekében brókerével saját kódrendszert kellett kidolgoznia, és az újságot néha több helyre kellett megrendelnie, mert nem tudhatta, hogy az egyes posta szolgálatok milyen gyorsan juttatják el az adott címekre a friss példányt. A szerző ezekből a táviratokból jó néhányat be is mutat a könyv végén. A másik, ami ma már jószerével elképzelhetetlen, az a bróker –ügyfél kapcsolat, amely kiterjedt olyan dolgokra is, mint az információk megszerzése, az ügyfél minduntalan figyelmeztetése esésnél és még sorolhatnánk. Persze ennek meg is kellett fizetni az árát, és mint Darvas idővel rámutat: nagyrészt értelmetlenül.

Másrészről viszont az elmúlt 50-60 évben a piacokon kevés dolog változott, és a könyv ennek látványos mementója. Darvas ha kissé felületesen is, de említi a fundamentális és technikai elemzést, majd a sikert fogalmazása szerint a „technofundamentalista” megközelítésben érte el. Az olvasás után világossá válik, hogy egy ma már klasszikus trendkövető módszerrel élt, kitörési taktikával és növekedési részvényekre fókuszálva. A könyv végén látható grafikonokról kiderül, hogy a trendek, korrekciók, alakzatok, és az őket kísérő forgalom nagyon hasonló a maiakhoz, talán csak a világ gyorsult fel, de a mögöttes piaci pszichológiai alapjai pontosan ugyanazok. A mellékelt magyarázatokból, de még inkább magából a történetekből pedig kiviláglik, hogy hasonló események haladtak a piaci eseményekkel együtt, legyen szó bennfentesek ténykedéséről, hatósági beavatkozásról, egy nagy megrendelésről.

Darvas könyve azért lehet érdekes egy teljesen kezdő tőzsdei befektetőnek, még inkább spekulánsnak, mert röviden, de mégis kimerítően ír azokról az érzésekről és ezekből fakadó

hibákról, ami szinte mindenkit érint, aki ezen a területen van. Az elején nagyon naiv, és a mű során kiderül az is, hogy nem tekinthető különleges képességgel, vagy intelligenciával megáldott spekulánssról van szó. Még csak nem is arról, hogy jól viselné a stresszt, vagy eleinte jól kezelné a kockázatot, hiszen szinte mindig mindenén éjjel-nappal aggódik, még azon is, ha éppen nagyon sokat nyert, és megesett, hogy ingatlanra felvett kölcsönrel tőzsdézett. Ami megkülönbözteti a tömegetől az az állhatatosság és az, hogy minden ügyletét alapos módon vezette, könyvelte és utólag ki is elemezte. Könyvében ezenkívül írja még azt is, hogy éppen a piactól való fizikai és információs távolsága volt az, ami lehetővé tette, hogy távol tartsa magát a stressztől és a lépéskényszer érzetétől, továbbá azt is, hogy tervezzen és meghatározott stratégia alapján járjon el. Mindezt úgy írta le, hogy érthető legyen mindenki számára és ehhez hozzájárul az is, hogy a világos szövegeket és a szakmailag így is abszolút jól sikerült nyelvezetet ismét megköszönhetjük a fordítónak.

Ne várjuk azonban azt, hogy megtudjuk, miképpen lehet 2 millió dollárt keresni a tőzsdén, vagy akár egy centet is. Azzal, hogy Darvas viszonylag jól körülírt módszerét élesben is alkalmazzuk, több gyakorlati probléma is van. Először is nem mindegy, hogy mekkora összegből kereste meg ezt a pénzt, a valós teljesítmény kimutatáshoz és hozamszámításhoz ez alapfeltétel. Számomra ez nem derült ki egyértelműen, mert már a kezdőtőke is egy fizetés helyében kapott részvénycsomagból állt, ami később úgy ugrott meg, hogy Darvas nem is tudott róla. Később többször kiegészítette a tőkét, egyszer a már említett jelzáloghitel segítségével, és volt egy pont, ahol komoly tőkét is kivont. Szintén problémás a kockázat megállapítása, amely néhol elképesztően magas, rendszeres a margin számla határáig történő elmenetel, a kölcsönből tőzsdézés, és nem kerül kiszámításra a nyitott pozíciók átmeneti értékvesztése miatti drawdown sem. Szintén súlyos gond a nagyon alacsony elemszám, ami kevésbé megbízható adatokat nyújt a rendszer általános használhatóságáról, hiszen Darvas a nagy nyereségeit csupán néhány koncentrált pozíció által szerezte, különösen szembevethető a 125. oldalon lévő táblázat, amikor nyereségei éppen 319 ezer dollár alatt álltak, és ebből több mint 295 ezret egyetlen cég papírjának köszönhet. Az sem mellékes, hogy a kezdeti nehezebb időszakban a piac oldalazott, míg a nagy sikert jelentő másfél év éppen az amerikai történelem egyik legnagyobb fellendülésének korszaka volt. Sok kritikusa is volt Darvasnak, akik nem egyszer megvádolták azzal, hogy eredményeit eltúlozza, történeteit kiszínezi. Bár ez nem zárható ki, ennek nincs igazán jelentősége. A tökéletes, vagy ahhoz közeli részletességig kidolgozott, nem diszkrecionális modellek ha nyilvánosságra kerülnek, azonnal halálra is vannak ítélve. Sokan kezdik el használni, és ezzel a keselyűk a piacon egymás elöl marják el a húscafátokat, míg végül a tömeg minden zsákmányt eltüntet. Darvas pontos módszere valószínűleg évtizedek óta nem működik már önmagában. Hasznos lehet viszont a lényegi építőkövek használata, úgy mint növekedési papírok, all-time-high, trendkövetés ehhez kapcsolt kockázatkezeléssel, stb. Emellett a mentális felkészültség megértése a könyvből mindenki hasznára válhat, nem is beszélve arról, hogy megnyugtató látni, hogy még a nagy sikert elérő emberek is milyen kezdeti ballépéseket és lelki megrázkódtatásokat szenvednek el újtjuk során.

Nem mondanám azt, hogy a „Hogyan nyertem...” egy kifejezetten jó könyv, azt pedig pláne nem, hogy nélkülözhetetlen. Nem mondanám azt sem, hogy hasznos, és hogy aki ma olvassa az sok újdonságot kaphat tőle. A nem éppen bonyolult és hosszú könyv mégis bizonyított. Elsősorban időtállóságával. Lehet, hogy Magyarország le van maradva, de nem 50 évvel, ezért a könyv tartalmát dicséri, hogy itthon is piacra dobták. Sőt, az Amazon.com-on [megtalálható](#) a 2009-es angol nyelvű újra kiadás és nem kevesebb, mint 150 részletes kritika, amelynek túlnyomó többsége pozitív. Amikor Darvast megkérdezte a vele első interjút készítő újságíró, hogy miért beszél nyíltan a tőzsdei ügyleteiről azt válaszolta, hogy azért, mert büszke rá. A könyvet elolvasva mi is azt gondolhatjuk, hogy teljes joggal.